

Justitsministeriet
Sendt via e-mail til
procesoginsolvensretskontoret@jm.dk og ceop@jm.dk
Sagsnr. 2024-08982

Dato 28. februar 2025

Navn Thomas Gruber

Høringsvar vedr. forslag til Lov om ændring af værgemålsloven og lov om social service (Initiativer med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiderne hos Familieretshuset i værgemålssager, fastsættelse af øvre grænse for antal værgemål m.v.)

Lev fremsender hermed høringssvar på ovenstående udkast til lovforslag.

Generelle kommentarer

Målgrupper med behov for bistand hele livet

Mennesker med udviklingshandicap, som er Levs målgruppe, er blandt andet kendetegnet ved meget stor variation i forhold til behovet for hjælp i hverdagen. Nogle klarer sig med lidt støtte fra en hjemmevejleder nogle få timer om ugen, mens andre har behov for omfattende, og nogle gange kompleks, indsats og hjælp hele døgnet. For langt flestes vedkommende er der dog tale om et behov for hjælp gennem hele livet.

Behovet for bistand til personlige og økonomiske anliggender er ligeledes kendetegnet ved en betydelig variation. Nogle kan klare kommunikation med myndigheder mv., samt diverse økonomiske forhold, på egen hånd eller med relativ beskeden bistand og vejledning fra hjemmevejleder, personale i deres bo- eller dagtilbud, eller fra pårørende. Andre har behov for meget omfattende bistand, herunder i form af et værgemål. Den tiltagende digitalisering af det danske samfund, har i væsentligt omfang øget behovet for denne type bistand, hvilket blandt andet kan ses i den markante stigning i antallet af indstiftede værgemål.

I relation til nærværende lovforslag er det helt afgørende at være opmærksom på, at der således findes en relativt stor gruppe borgere, som modsat de fleste ældre, har behov for bistand – og nogle gange meget omfattende bistand – gennem en hel

voksentilværelse. Og som derfor heller ikke har mulighed for at bruge alternative løsninger som fx. fremtidsfuldmagter.

Dette livslange behov indebærer, at der er særlig grund til at yde bistanden med maksimal involvering af den enkelte borger i hans eller hendes egne forhold, herunder såvel økonomiske som personlige forhold. Dette princip er afspejlet i FNs Handicapkonvention under betegnelsen 'støttet beslutningstagen'. Lev opfordrer generelt til, at der fra Justitsministeriet og Familieretshuset side gøres en ekstra indsats for at sikre alle værgers kendskab til dette princip i forbindelse med deres varetagelse af hvervet.

Overordnet vurdering

Lev er overordnet positiv over for lovforslaget, idet borgere og pårørende i vores målgruppe i meget høj grad oplever de problematiske konsekvenser af sagsbehandlingstiderne i Familieretshuset. Vi vurderer, at flere af elementerne i lovforslaget vil bidrage til at nedbringe disse sagsbehandlingstider samtidigt med, at det i et vist omfang vil øge borgere under værgemåls mulighed for forbrug af egne midler på linje med alle andre borgere.

Bortset fra nogle afgrænsede forbehold over for den valgte model i lovforslaget vurderer vi ligeledes, at der fremadrettet fortsat vil være den nødvendige beskyttelse, som er formålet med værgemål.

Specifikke kommentarer

Erklæring om varetagelse af personlige anliggender

I forslaget lægges der op til etablering af en helt ny attestordning, hvor Familieretshuset kan udstede en attest, der giver nære pårørende adgang til at varetage personlige og økonomiske anliggender for en borger, der har behov for bistand i den forbindelse.

Attestordningen er markant forenkling, og vil som udgangspunkt være en fordel for mange borgere i Levs målgruppe og for de pårørende, som ønsker at påtage sig opgaven med at bistå i forbindelse med håndteringen af personlige og økonomiske anliggender.

Vi har dog to væsentlige indvendinger, som vi mener bør overvejes nøje.

Afgrænsningen af dispositioner

For det første mener vi, at afgrænsning af hvilke økonomiske dispositioner, der kan foretages inden for rammerne af erklæringsmodellen, er meget snæver. Det fremgår således, at der alene er tale om *"dispositioner til underhold, der betales til offentlige myndigheder"* samt *"sædvanlige økonomiske dispositioner til private kreditorer, der opkræver bolig- eller forsyningsudgifter (...) til eksempelvis husleje, el, vand og varme."*

Denne afgrænsning efterlader, så vidt vi kan vurdere, en endog meget stor mængde helt nødvendige dispositioner, som erklæringshaveren ikke kan bistå borgeren med. Det drejer sig eksempelvis om betaling af abonnementer (streaming, telefon mv.), medicin, forsikringer, kontingenter til fritidsinteresser mv. Udgifter som må betegnes som helt sædvanlige og som er helt afgørende for borgerens muligheder og livskvalitet.

Med den snævre afgrænsning af dispositionsmulighederne forudsiger vi, at erklæringsordningen kun i beskedent omfang vil imødekomme borgernes behov for bistand. Og vi opfordrer derfor ministeriet til at overveje en væsentlig udvidelse af dispositionsmulighederne. Udgangspunktet bør i den forbindelse være, at almindelige udgifter til underhold og livsførelse er omfattet af erklæringshaverens dispositionsmuligheder.

Det fremgår af forslaget, at den meget snævre afgrænsning af dispositionsmulighederne er begrundet i beskyttelseshensyn og risikoen for snyd.

Vi anerkender denne balance mellem dispositionsmuligheder og behov for beskyttelse. Men vi foreslår dels, at balancen justeres i retning af udvidede dispositionsmuligheder dels, at der indføres en tilsynsordning i forhold til erklæringsholdere, som ikke kun er "hvilende" og reaktiv, således som der er lagt op til i lovudkastet. (uddybes senere).

Erklæringsholderens bistand til varetagelse af personlige anliggender er i forslaget beskrevet som blandt andet at omfatte *"kontakt med de sociale myndigheder om sociale ydelser, indgivelse af klage eller begæring om aktindsigt."* Denne afgrænsning er meget bred, og bør efter Levs opfattelse præciseres. I den forbindelse er det vigtigt, at den nære pårørende med en erklæring også gives kompetence til at bistå borgeren med at ansøge om sociale ydelser, herunder eksempelvis boligstøtte og hjælp efter Serviceloven mv.

Tilsynet med pårørende med en erklæring

Det fremgår af lovforslaget, at der alene vil være tale om et hvilende og reaktivt tilsyn med nære pårørendes varetagelse af opgaverne omfattet af den udstedte attest. Dette finder vi ikke betryggende.

Vi anerkender, at tilsynet bør være mere ekstensivt end for værger. Men et tilsyn, som alene er baseret på, at Familieretshuset modtager henvendelser, eller på anden vis får oplysninger, der kan give anledning til opfølgning, finder vi meget vidtgående.

I den forbindelse henviser vi til dette høringssvars indledende understregning af, at en stor gruppe voksne med udviklingshandicap har behov for bistand til økonomiske og personlige anliggender en hel voksentilværelse. En udstedt erklæring kan således i mange tilfælde være gældende i adskillige årtier uden, at der er nogen form for tilsyn med varetagelsen af forpligtelserne efter erklæringen.

Vi skal desuden understrege, at mange i denne målgruppe ikke har forudsætninger for på egen hånd at rette henvendelse til Familieretshuset om eventuelle problematiske forhold eller utilfredshed med den pårørendes varetagelse af disposition efter erklæringen. Mange vil desuden heller ikke have andre i sit netværk, som vil kunne foretage sådanne henvendelser.

På den baggrund foreslår Lev, at det reaktive tilsyn med pårørende med en erklæring, også får karakter af et aktivt og tilbagevendende tilsyn. Et sådan tilsyn kan have en eksempelvis have en frekvens på 4-5 år, hvilket både vil indebære beskedne administrative belastninger af Familieretshuset og af de pårørende. Supplerende kan der gives mulighed for et stikprøvebaseret tilsyn med erklæringsholderne.

Egnethed

Det fremgår af forslaget, at der foretages en tydeliggørelse af, at den beskikkede værge skal være egnet til at varetage hvervet. Her lægges der alene vægt på om *"om værgeren er i stand til at varetage den værgedes økonomiske anliggender"*.

Vi finder, at fokus på egnethed i forhold til de økonomiske anliggender er for snæver, og vi foreslår, at der også sker en tydeliggørelse af værgens egnethed i forhold til varetagelse af personlige anliggender.

Det bør således også lægges til grund for vurderingen af en værges egnethed, at værgeren er i stand til – og vil prioritere – at bistå borgeren i relation til forskellige personlige anliggender, herunder

behovet for sociale ydelser og andre forhold af afgørende betydning for borgerens livskvalitet og muligheder.

Øvre grænse for antal beskikkede værgemål

Det foreslås, at en værgemål ikke må beskikkes mere end 50 værgemål, dog at der som undtagelse kan beskikkes 75 værgemål, hvis særlige forhold tilsiger det.

Lev er positive over for fastsættelsen af en øvre grænse for antal værgemål, og vi anerkender, at grænsen ikke kan sættes for lavt i forhold til muligheden for at rekruttere det nødvendige antal faste (professionelle) værgemål.

Vi mener imidlertid, at 50 værgemål under visse omstændigheder er et meget højt – og for højt – antal. Vi foreslår derfor, at der i lovforslaget indføres skærpede krav til værgemål med et højt antal værgemål (fx over 25). I forbindelse med Familieretshusets egnethedsvurdering og i forbindelse med det løbende tilsyn, bør der efter Levs opfattelse således foretages en samlet vurdering af om det høje antal værgemål er foreneligt med værgens eventuelle andre aktiviteter, herunder fx drift af advokatvirksomhed eller lignende.

En sådan vurdering af værgens egnethed vil understøtte, at værgemål med et højt antal værgemål, rent faktisk har realistiske muligheder for at prioritere tilstrækkelig tid og opmærksomhed til de borgere, som den pågældende er værgemål for.

Sådanne vurderinger bør tillægges ekstra vægt i situationer, hvor der undtagelsesvis beskikkes mere end 50 værgemål til samme værgemål. Desuden bør beskikkelsen af flere end 50 værgemål, så vidt muligt, have midlertidig karakter.

Afbeskikkelse af værgemål

Lev vil gerne udtrykke vores tilfredshed med, at Justitsministeriet vil forbedre muligheden for at udskifte en værgemål – uagtet at værgemål ikke har tilsidesat sine forpligtelser. Sigtet er at tydeliggøre, at afbeskikkelsen af en værgemål og beskikkelse af en ny kan ske *“... ud fra mere generelle hensyn til, hvad der bedst tjener interesserne hos den, der er under værgemål”*

Herved øges den værgedes indflydelse på, hvem der yder bistand i forbindelse med økonomiske eller personlige forhold, hvilket er helt centralt. Vi lægger desuden vægt på, at muligheden for at skifte fra en fast værgemål til en pårørende værgemål indebærer, at borgeren kan nedbringe sine omkostninger betragteligt.

I mange tilfælde udgør borgerens betaling af vederlag til en fast værge op imod en 8-10% af borgerens årsindkomst, hvilket er ekstremt højt set i forhold til en indkomst, som i langt de fleste tilfælde kun udgøres af en førtidspension.

I lyset af, at store dele af målgruppen ikke har forudsætninger for på egen hånd at rette henvendelse til Familieretshuset, bør det tydeliggøres, at også pårørende kan rette henvendelse og bede om, at de selv eller en anden pårørende udpeges som værge.

Selvom vi således bifalder de forbedrede muligheder for at skifte værge, finder vi det imidlertid helt afgørende, at disse muligheder ikke kan misbruges af kommunale myndigheder i de forskellige konfliktsituationer, som kan opstå mellem en kommune og en borgers værge.

Lev har desværre kendskab til adskillige situationer, hvor kommuner – direkte eller indirekte – truer pårørende-værger med at anmode Familieretshuset om udpegning af en ny værge/fratage den pårørende værgemålet. Anledningen til kommunernes trusler er typisk, at pårørende-værger klager over kommunale sociale afgørelser over for den værgede, modsætter sig en kommunes ønske om at flytte den værgede til et andet botilbud eller lignende. Vi har kendskab til, at det i flere tilfælde ikke blot er trusler, men at kommunen har taget konkrete skridt og anmodet Familieretshuset om udskiftning af værger.

Denne problematiske myndighedsadfærd bør forebygges, hvorfor vi vil opfordre Justitsministeriet til at tydeliggøre i udformningen af de nye regler, at hensigten er at give mulighed for at skifte fra fast værge til pårørende-værge – ikke omvendt.

Forbrug af formue

Det fremgår, at der med forslaget ændres på det gældende krav i værgemålsloven om, at formuen skal bevares. En ændring som *”kan højne trivslen hos personer, der er under værgemål, da værger ikke skal afvente Familieretshusets godkendelse af formueforbrug, men forbruget kan ske, når behovet er der. Det skal derfor i højere grad være op til værgerne at vurdere, hvordan formuen anvendes til gavn for den, der er under værgemål”*

Lev er meget enige i denne ændring, samt de positive effekter det kan få for borgere med et værgemål. Vi er ligeledes positive over for de ændrede grænser for de beløb som værgerne samarbejde med den værgede kan råde over uden Familieretshusets godkendelse.

Vi opfordrer i den forbindelse til, at der ydes værgen en tydelig rådgivning om, hvad disse ændrede rammer indebærer, herunder fortolkningen af hvad, der kan anses for at være til gavn for den værgede.

Værgens egen fastsættelse af vederlag

Lev er skeptiske over for, at fastsættelsen af vederlag, samt særligt udbetalingen af beløb til dækning af kontorholdsudgifter (som begge betales af den værgede), fremadrettet ikke vil være omfattet af godkendelse fra Familieretshuset.

Særligt værgens udbetaling af standardbeløbet på 2.000,- årligt til kontorhold til sig selv, finder vi bør være omfattet af en tydeligere regulering og af et eller andet niveau af godkendelse fra Familieretshuset. Værgen med op imod 50 værgemål bør således som udgangspunkt ikke kunne udbetale samlet 100.000 kr. til sig selv betalt af den værgede, medmindre der foreligger dokumentation for udgifterne samt, at det er godkendt af Familieretshuset.

Lev ønsker desuden, at påpege, at en del borgere pålægges at betale relativt høje værgemålsgebyrer i forbindelse ad hoc værgemål relateret til en flytning uden samtykke efter Serviceloven. Vi finder det både urimeligt og betænkeligt, at borgere i målgruppen, påføres høje udgifter, der i de fleste tilfælde er en konsekvens af beslutninger hos en kommunal myndighed, eksempelvis i forbindelse med nedlæggelse af et botilbud, omstruktureringer i kommunen mv.

Vi opfordrer derfor til, at reglerne ændres således, at udgifter til ad hoc værgemål i disse situationer, altid afholdes af kommune.

Afsluttende kommentarer

Mange voksne med udviklingshandicap befinder sig i en ekstraordinær sårbar retssikkerhedssituation, ikke mindst på det sociale område.

Kombinationen af at være helt afhængig af hjælp og ydelser fra kommunen og samtidigt have ingen eller meget svage forudsætninger for selv at ansøge om hjælp, klage over afgørelser mv., fører til, at borgeren befinder sig i en meget skrøbelig situation. Denne situation er skærpet markant over det seneste årti, hvor man på social- og handicapområdet har kunnet iagttage en udvikling, hvor langt flere borgere føler sig nødsaget til at klage over kommunale sociale afgørelser, og hvor omgørelsesprocenterne i Ankestyrelsen ligger på op imod 50%.

Det siger sig selv, at borgere, som ikke selv har forudsætninger for at ansøge om den nødvendige hjælp hos kommunen eller for at påklage en kommunal afgørelse, har krav på bistand for at opnå retssikkerhed på linje med andre borgere. Pårørende-værger opfylder i mange tilfælde dette behov, men særligt blandt faste værger er det Levs erfaring, at det er endog meget sjældent, at værger ansøger om den nødvendige hjælp eller påklager en kommunal afgørelse på vegne af (eller i samarbejde med) den værgede.

Lev opfordrer derfor til, at lovgivningen skærper værgers forpligtelser til at beskytte den værgedes rettigheder i forhold til kommunale sociale afgørelser. Det bør således tydeliggøres, at værger er forpligtede til at påse, hvorvidt der træffes sociale afgørelser om den værgede, og om disse afgørelser bør påklages til Ankestyrelsen.

Med venlig hilsen

Anni Sørensen
Landsformand